

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR**

MUHSİN TAŞKIRAN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2021/41378
Karar Tarihi : 17/4/2025

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
İrfan FİDAN
Kenan YAŞAR
Muhterem İNCE
Yılmaz AKÇİL
Ömer ÇINAR
Metin KIRATLI
Raportör : Hikmet Murat AKKAYA
Başvurucu : Muhsin TAŞKIRAN
Vekili : Av. Kazım OLUÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde bulundurma suçu kapsamında yürütülen soruşturma neticesinde kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/7/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, süresi içinde Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu 1997 doğumlu olup Aydın'ın Çine ilçesinde ikamet etmektedir. Aydın'ın merkez ilçesindeki bir mahallede görev yapan kolluk görevlileri, Aydın 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin önleme arama kararına istinaden 30/1/2021 tarihinde yaptıkları kontroller sırasında başvurucuyu saat 20.45'te durdurmuştur. Kolluk görevlileri tarafından aynı tarihte saat 22.00'de düzenlenen ve başvurucunun da imzasının bulunduğu tutanakta başvurucu hakkında şu açıklamalara yer verilmiştir:

"... Seyir hâlindeki kontrollerde bir şahsın durumundan şüphelenilerek yanına intikal edildiği sırada şahıs ... kesiminde bulunan metruk binaya doğru tedirgin ve panik hâlinde biz görevlileri görünce şüpheli tavırlar sergilemiş, şahsa dur polis ikazımızdan sonra durmuş şahsın yanına intikal edildiğinde hemen arkasındaki metruk bina kapısının dibinde beyaz [İ]ngilizce yazılı kâğıt içerisinde 2 parça hâlinde bir şeyler görülmüş, İngilizce beyaz yazılı kâğıt geçici olarak muhafaza altına alınmıştır. ... Şahsın yapılan UYAP sorgusunda aranmadığı anlaşılmış. Beyaz [İ]ngilizce yazılı kâğıt parçaları içerisi açılıp kontrol edildiğinde 2 parça hâlinde renk ve görünüm itibarıyla [a] uyuşturucu madde olabileceği değerlendirilen yeşil bitki parçacıkları olduğu görülmüş. Şahıs bizce bilinen bir şahıs olması sebebi ile hemen arkasında bulmuş olduğumuz yeşil bitki parçacıkları ile birlikte geçici olarak muhafaza altına alınmış. Şahsa yasal hakları yüzüne karşı okunup Dr. raporu alındıktan sonra 2 parça hâlinde olan yeşil bitki parçacıkları ile birlikte Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ekibine teslim edilmiştir[tr]."

7. Aydın Cumhuriyet Başsavcılığının (Başsavcılık) başvurucu hakkında yürüttüğü soruşturma sırasında talimatı doğrultusunda başvurucudan alınan idrar örneğinde yapılan incelemede uyuşturucu veya uyarıcı madde tespit edilememiştir. Diğer yandan Başsavcılığın başvurucunun vücudundan örnek alınmasına ve ele geçirilen maddelere el konulmasına dair kararı Aydın 2. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından onaylanmıştır.

8. Başvurucu; aynı tarihte müdafii hazır bulunmaksızın kolluk görevlileri tarafından alınan ifadesinde bir aydır ara sıra uyuşturucu kullandığını, olay gecesi uyuşturucu almak için tutanakta belirtilen yere geldiğini, tanımadığı bir kişiden 20 TL karşılığında iki parça hâlinde, kâğıda sarılmış uyuşturucu satın aldığını, olay yerinden ayrılırken polisleri görüp paniklediğini, ve kâğıtları yere attığını söylemiştir. Başvurucuya idrar tahlilinin sonucu açıklandı kendisine bu durum sorulduğunda başvurucu, yaklaşık iki gün önce uyuşturucu kullandığını beyan etmiştir.

9. Başvurucu, müdafii aracılığıyla Başsavcılığa sunduğu 1/3/2021 tarihinde yazılı dilekçesinde;

i. Aydın'a iş görüşmesi için geldiğini, yemek yiyip bira içtikten sonra geri dönmek üzere yola çıktığını, yolda kolluk görevlilerinin kontrol noktalarına denk geldiğini, alkollü olduğu için sürücü belgesinin alınmasından ve o tarihlerde sokağa çıkma yasağı olmasından dolayı korkup otomobilini ara sokağa park ettiğini, yürüyerek ana yola çıkıp kolluk görevlilerini gözlediğini,

ii. Görevliler gittikten sonra otomobiline doğru yürüyerek olay yerine geldiği sırada kolluk görevlilerinin kendisini durdurduğunu, metruk binada uyuşturucu madde bulduklarını söyleyip bunun kendisine ait olduğunu iddia ettiklerini, görevlilere polis veya astsubay olacağını, herhangi bir adli olaya karışmadığını söylediğini,

iii. Kolluk görevlileri tarafından alınan ifadesine dair tutanağın kendisine zorla imzalatıldığını, ifade sırasında uyuşturucu maddenin kendisine ait olmadığını söyleyip parmak izi incelemesi yapılmasını talep ettiği hâlde ifadeyi yazan kolluk görevlisinin bu savunmalara itibar etmeyip suçunu ikrar ettiğine dair açıklamaları tutanağa yazdığını, tutanağı okumasına da fırsat verilmediğini, bu nedenle tutanağı okuyamadan imzalandığını beyan etmiştir.

iv. Ele geçirilen kâğıtlar üzerinde parmak izi incelemesi yapılmasını ve dilekçesinde belirttiği iki kişinin tanık sıfatıyla ifadelerinin alınmasını talep etmiştir.

10. İzmir Bölge Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğünün (İzmir KPL) 15/3/2021 tarihli raporunda, ele geçirilen maddelerin sentetik kannabinoidler grubunda yer alan *MDMB-4EN-PINACA* etken maddesini içerdiği, etken maddenin 12/6/1933 tarihli ve 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun hükümlerine tabi maddelerden olduğu belirtilmiştir.

11. Soruşturma sonucunda Başsavcılık 18/5/2021 tarihinde başvuru hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 191. maddesinde düzenlenen kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmamak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçundan kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar vermiştir. Kararda Başsavcılık, başvurucağın olay tarihinde kullanmak için uyuşturucu madde bulundurduğunun tespit edildiğı gerekçesiyle atılı suçı işlediğı hususunda kamu davası açmaya yeterli delil bulunduğuna dair açıklamada bulunmuş ancak 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (2) numaralı fıkrasında 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 68. maddesi ile yapılan değışiklik doğrultusunda başvurucağın hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesine ve denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Başsavcılık söz konusu kararda sonuç olarak;

i. Başvurucağın hakkında 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine,

ii. Aynı Kanun'un 191. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, uyuşturucu maddenin etkisinden kurtulmak maksadıyla denetimli serbestlik süresi içinde tedaviye tabi tutularak takdiren bir yıllık süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına,

iii. Karar örneklerinin 25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun 6. maddesi ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 171. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca adli sicil kaydına işlenmesi için tali karar fiş düzenlenerek ilgili adli sicil memurluğuna, denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması için de ilgili denetimli serbestlik şube müdürlüğüne gönderilmesine karar vermiştir.

iv. Erteleme süresi zarfında başvurunun yüklenen yükümlülükler veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar etmesi, tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması hâlinde 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince hakkında kamu davası açılacağına, yine bu süre içinde yükümlülüklerine aykırı davranmadığı, yasakları ihlal etmediği takdirde ise atılı suçla ilgili olarak hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verileceğine dair başvurucuya ihtarda bulunmuştur.

12. Başvurucu söz konusu karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde, önceki yazılı beyanında dile getirdiği hususlara ek olarak;

i. Kolluk görevlilerinin uyuşturucu maddelerin kendisine ait olduğunu kabul etmesi hususunda psikolojik baskı yaptıklarını, aksi hâlde uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma suçundan işlem yapılacağı söylediklerini,

ii. Kolluk görevlilerinin ifadesini müdafî huzurunda almaması nedeniyle ifadenin geçerli sayılamayacağını, idrar örneğinde de uyuşturucu veya uyarıcı madde tespit edilememesinin atılı suçu işlemediğini kanıtladığını,

iii. Tutanakta yer verilen *"bizce bilinen bir şahıs olması"* şeklindeki ifadenin dayanaktan yoksun olup bu ibarenin kendisi hakkında anılan kararın verilmesinde aleyhe etki gösterdiğini ve masumiyet karinesini ihlal ettiğini, ilerleyen zamanda polis olmak istediğini, ancak anılan kararın polis olmasına engel teşkil edeceğini,

iv. 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki düzenlemenin kamu davası açılması için *yeterli şüphenin varlığı* koşulunu ortadan kaldırmadığını, dolayısıyla somut olaydaki delil durumu itibarıyla hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmesi gerekirken kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştü; parmak izi incelemesi yapılmasına ve tanık dinlenmesine dair taleplerini yinelemiştir.

13. Aydın 1. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) başvurunun itirazını 22/6/2021 tarihinde kesin olarak reddetmiştir. Hâkimlik; kararında, başvuru hakkında kamu davası açmaya yeter delil bulunması nedeniyle kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildiği, böylelikle yargılama yapılmadığı, başvurunun denetime uymaması veya erteleme süresi içinde tekrar uyuşturucu madde kullanması hâlinde kamu davası açılabileceği gerekçesiyle Başsavcılığın kararının usul ve kanuna uygun olduğu açıklamasına yer vermiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

14. 5237 sayılı Kanun'un *"Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak"* başlıklı 191. maddesinin yürürlükteki hâli şöyledir:

"(Değişik: 18/6/2014 – 6545/68 md.)

(1) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçtan dolayı başlatılan soruşturmada şüpheli hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın, beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilir. Cumhuriyet savcısı, bu durumda şüpheliyi, erteleme süresi zarfında kendisine yüklenen yükümlülöklere uygun davranmadığı veya yasakları ihlal ettiğı takdirde kendisi bakımından ortaya çıkabilecek sonuçlar konusunda uyarır. (Ek cümle:28/3/2023-7445/18 md.) Erteleme kararı kolluk birimlerine de bildirilir.

(3) (Değişik:28/3/2023-7445/18 md.)Erteleme süresi zarfında şüpheli hakkında asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanır. Bu süre denetimli serbestlik müdürlüğünün teklifi üzerine veya resen Cumhuriyet savcısının kararı ile altışar aylık sürelerle en fazla iki yıl daha uzatılabilir. Hakkında denetimli serbestlik tedbiri verilen kişi, gerek görülmesi hâlinde denetimli serbestlik süresi içinde tedaviye tabi tutulabilir. Cumhuriyet savcısı, erteleme süresi zarfında uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığını tespit etmek için yılda en az iki defa şüphelinin ilgili kuruma sevkine karar verir.

(4) Kişinin, erteleme süresi zarfında;

a) Kendisine yüklenen yükümlölöklere veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar etmesi,

b) Tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması,

c) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması,

hâlinde, hakkında kamu davası açılır.

(5) Erteleme süresi zarfında kişinin kullanmak için tekrar uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması, dördüncü fıkra uyarınca ihlal nedeni sayılır ve ayrı bir soruşturma ve kovuşturma konusu yapılmaz.

(6) Dördüncü fıkraya göre kamu davasının açılmasından sonra, birinci fıkrada tanımlanan suçun tekrar işlendiğı iddiasıyla açılan soruşturmalarda ikinci fıkra uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilemez.

(7) Şüpheli erteleme süresi zarfında dördüncü fıkrada belirtilen yükümlölöklere aykırı davranmadığı ve yasakları ihlal etmediğı takdirde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

(8) Bu Kanunun;

a) 188 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti,

b) 190 ıncı maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma,

suçundan dolayı yapılan kovuşturma evresinde, suçun münhasıran bu madde kapsamına girdiğinin anlaşılması hâlinde, sanık hakkında bu madde hükümleri çerçevesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir.

(9) Bu maddede aksine düzenleme bulunmayan hâllerde, Ceza Muhakemesi Kanununun kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin 171 inci maddesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin 231 inci maddesi hükümleri uygulanır.

..."

15. 5271 sayılı Kanun'un "Kamu davasını açmada takdir yetkisi" başlıklı 171. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

(2) (Değişik:17/10/2019-7188/19 md.) Uzlaştırma ve önödeme kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere, Cumhuriyet savcısı, üst sınırı üç yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı, yeterli şüphenin varlığına rağmen, kamu davasının açılmasının beş yıl süre ile ertelenmesine karar verebilir. Suçtan zarar gören veya şüpheli, bu karara 173 üncü madde hükümlerine göre itiraz edebilir.

(3) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebilmesi için;

a) Şüphelinin daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezası ile mahkûm olmamış bulunması,

b) Yapılan soruşturmanın, kamu davası açılmasının ertelenmesi hâlinde şüphelinin suç işlemekten çekineceği kanaatini vermesi,

c) Kamu davası açılmasının ertelenmesinin, şüpheli ve toplum açısından kamu davası açılmasından daha yararlı olması,

d) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı ve Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edilen zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi,

koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekir.

(4) Erteleme süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmediği takdirde, kovuşturmaya yer olmadığına karar verilir. Erteleme süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmesi hâlinde kamu davası açılır. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez.

(5) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin kararlar, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturma ile bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

..."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

16. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"1. Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir...

2. Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır.

..."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) adil yargılanmanın bir unsurunu teşkil eden mahkemeye erişim hakkının mutlak olmadığını, doğası gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bu hakkın belli ölçüde sınırlanabileceğini kabul etmektedir. Ancak bu sınırlamaların kişinin mahkemeye erişimini, hakkın özünü zedeleyecek şekilde ve genişlikte kısıtlamaması, zayıflatmaması gerektiğini ifade etmektedir. AİHM'e göre meşru bir amaç taşımayan ya da uygulanan araç ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi kurmayan sınırlamalar Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla uyumlu olmaz (*Sefer Yılmaz ve Meryem Yılmaz/Türkiye*, B. No: 611/12, 17/11/2015, § 59; *Eşim/Türkiye*, B. No: 59601/09, 17/9/2013, § 19; *Edificaciones March Gallego S.A./İspanya*, B. No: 28028/95, 19/2/1998, § 34).

18. Kurallar, hukuki kesinlik ve adaletin düzgün şekilde yerine getirilmesi amaçlarına hizmet etmeyi bıraktığında ve davacının davasının yetkili mahkeme tarafından esastan karara bağlanmasını engelleyen bir tür bariyer oluşturduğunda mahkemeye erişim hakkı zedelenmiş olur (*Kart/Türkiye* [BD], B. No: 8917/05, 3/12/2009, § 79).

19. AİHM, hafif suçların kovuşturulması ve cezalandırılması görevinin idari makamlara verilmesinin Sözleşme'ye aykırı olmadığını ancak kişinin 6. maddenin güvencelerini sağlayan bir mahkeme önünde aleyhinde verilen karara itiraz etme fırsatına sahip olması gerektiğini belirtmektedir (*Lauko/Slovakya*, B. No: 4/1998/907/1119, 2/9/1998, § 64).

20. Masumiyet karinesi yönünden ilgili uluslararası hukuk kaynakları için bkz. *A.A.* [2. B.], B. No: 2019/25041, 14/9/2021, §§ 19-21.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Anayasa Mahkemesinin 17/4/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

22. Başvurucu; kolluk ifadesinin hukuka aykırı delil niteliğinde olduğunu, dosyadaki delil durumuna göre atılı suç işlendiğine dair yeterli şüphenin bulunmadığını, dolayısıyla hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi gerekirken delil toplatmaya dair talepleri adli makamlar tarafından karşılanmadan ve etkili bir soruşturma yürütülmeden kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilerek cezalandırıldığını, 5237 Kanun'un 191. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki düzenlemenin atılı suçtan kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilmesi için suçun işlendiği hususunda yeterli şüphenin varlığının aranmayacağı şeklinde yorumlanamayacağını, anılan kurumun bu suçla ilgili olarak özel olarak düzenlenmesinin her olayda mutlaka uygulanacağı anlamına gelmediğini, Başsavcılık ve Hâkimlik kararlarında ise yeterli şüpheye dayanak olan olguların açıklanmadığını, bu nedenle adil yargılanma hakkı başta olmak üzere çeşitli anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Bakanlık görüşünde, başvurunun bu kısmına ilişkin olarak başvuru hakkında ceza yargılaması yürütülmediğinin belirtilmesiyle yetinilmiştir.

24. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında benzer iddialarını dile getirmiş; deliller toplanmadan ve etkili soruşturma yapılmadan kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildiğini belirtmiştir.

2. Değerlendirme

25. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36. maddesi şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz."

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun ihlal iddialarının özü, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının suçlamaya ilişkin yeterli araştırma ve inceleme yapılmadan soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilmesidir. Bu nedenle başvurunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

28. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşmeyi yorumlayan AIHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

29. Mahkemeye erişim hakkı, suç isnadına ilişkin uyumsuzluklarda da uygulanabilir bir haktır. Buna göre mahkemeye erişim hakkı hakkında suç isnadı bulunan bir kimsenin bu isnatla ilgili olarak bir mahkeme tarafından bu isnadın yerinde olduğu ya da olmadığı yönünde bir karar verilmesini isteme hakkını kapsamaktadır (Mehmet Şafak [1. B.], B. No: 2019/35740, 19/1/2023, § 42).

30. 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesi kapsamında başlatılan soruşturmalarda 5271 sayılı Kanun'un 171. maddesindeki şartlar aranmaksızın Cumhuriyet savcısı tarafından *beş yıl süreyle kamu davası açılmasının ertelenmesine* karar verileceği, erteleme kararının kolluk birimlerine de bildirileceği, bu süre içinde şüpheliler hakkında asgari bir yıllık süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanacağı düzenlenmiştir. Maddede bu sürenin belirli durumlarda altışar aylık sürelerle en fazla iki yıl uzatılabileceği, gerekli görülmesi hâlinde şüphelinin denetimli serbestlik süresi içinde tedaviye tabi tutulabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca Cumhuriyet savcısının erteleme süresi zarfında uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığını tespit etmek için yılda en az iki defa şüphelinin ilgili kuruma sevkine karar vereceği, şüphelinin erteleme süresi içinde yükümlülüklerine uygun davranması durumunda hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verileceği belirtilmiştir. Kişinin erteleme süresi içinde yükümlülüklerine aykırı davranmakta ısrar etmesi veya tekrar aynı suçu işlemesi hâlinde ise hakkında kamu davası açılacağı ancak erteleme süresi içinde tekrar işlenen suçun ertelemeye ilişkin yükümlülüklerin ihlali sayılacağı, ayrı bir soruşturma ve kovuşturma konusu yapılamayacağı, ertelemeye ilişkin yükümlülüklerin ihlali nedeniyle kamu davası açılmasından sonra aynı suçun tekrar işlendiği iddiasıyla açılan soruşturmalarda kamu davası açılmasının ertelenmesi kararı verilemeyeceği hükmü bağlanmıştır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. AYM, E.2015/52, K.2016/1, 13/1/2016, § 8).

31. 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan "*Bu maddede aksine düzenleme bulunmayan hâllerde, Ceza Muhakemesi Kanununun kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin 171 inci maddesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin 231 inci maddesi hükümleri uygulanır.*" şeklindeki düzenleme de genel hükümlerden ayrıksı durumların olduğunu göstermektedir.

32. Bu bağlamda, isnat edilen söz konusu suç kapsamında özel bir usul öngörülmek suretiyle ilgili maddenin kapsamına giren ve olaylardan önce adli sicil ve arşiv kaydı bulunmayan başvuru hakkında doğrudan kamu davası açılması mümkün değildir. Dolayısıyla ceza soruşturmasının durdurulması nedeniyle kural olarak beş yıllık süre zarfında başvuru hakkında suçlamanın esası ile ilgili olarak bir kovuşturma yapılamayacaktır. Bu nedenle somut olayda başvuru hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmesiyle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu kabul edilmelidir.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

33. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağılı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

34. Müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Bu çerçevede bir hak ya da özgürlüğü müdahale söz konusu olduğunda öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığıdır.

(1) Kanunilik

35. Başvurucu hakkında kullanmak için uysturucu veya uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma ya da uysturucu veya uyarıcı madde kullanma suçundan yürütülen soruştırmada kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmesi 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinin suç tarihinde yürürlükte bulunan (2) numaralı fıkrasına dayanmaktadır. Dolayısıyla anılan müdahalenin *kanunilik* ltn karşıladığı sonucuna varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

36. Anayasa Mahkemesi, norm denetimi kapsamında verdiğı 16/12/2021 tarihli ve E.2021/70, K.2021/98 sayılı kararında, kamu davasının açılmasının ertelenmesi ile ilgili kuralların kurumun tamamı gözetilerek değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Anayasa Mahkemesi söz konusu kararda, kullanmak için uysturucu veya uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma ya da uysturucu veya uyarıcı madde kullanma suçundan yürütülen soruştırmalarda kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı sonrasında beş yıllık bir sürenin öngörülmesinin ve belirli bir süre denetimli serbestlik tedbiri olarak bazı yükümlülüklerin yüklenmesinin, kanun koyucunun suç ve suçlulukla mücadele, caydırıcılık ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla takdir yetkisi kapsamında kabul ettiğı bir sistem olduğu sonucuna ulaşmıştır (AYM, E.2021/70, K.2021/98, 16/12/2021, ř 17). Kararda yer verilen değerlendirmeler doğrultusunda somut başvuru açısından da müdahalenin meşru amacının bulunduğuna dair anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmamaktadır.

(3) lllk

(a) Genel İlkeler

37. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ltlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiğı ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla

sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

38. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik, öngörülen müdahalenin ulaşmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik, ulaşmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

39. Mahkemeye erişim hakkının sınırlanması için seçilen aracın öngörülen amaca ulaşılabilirliği bakımından elverişli olması gerekir. Ayrıca seçilen araç bu hakkı en az zedeleyici nitelikte olmalıdır. Bununla birlikte hakkı daha az zedeleyen aracın tercih edilmesi gerektiğinin söylenebilmesi için söz konusu araç aynı amacı gerçekleştirmeye elverişli olmalıdır. Daha hafif sınırlama teşkil eden aracın tercih edilmesi hâlinde öngörülen amaç gerçekleşmeyecek ise daha ağır müdahale oluşturan aracın seçimi hususundaki tercih, Anayasa'ya aykırı olmaz. Bunun dışında hangi müdahale aracının tercih edileceği hususunda kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır (*Mustafa Berberoğlu* [2. B.], B. No: 2015/3324, 26/2/2020, § 48).

40. Öte yandan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahaleler orantılı olmalıdır. Orantılılık, amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirir. Buna göre mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamayla ulaşmak istenen meşru amaç ve başvurusunun mahkemeye erişim hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında makul bir orantı kurulmalıdır. Hedeflenen amaca ulaşıldığında elde edilecek kamusal yararlar kıyaslandığında sınırlama ile kişiye yüklenen külfet aşırı ve orantısız olmamalıdır (*Mustafa Berberoğlu*, § 49).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

41. Mahkemeye erişim hakkı kapsamında ölçülülük yönünden ilk olarak incelenecek husus, müdahale için seçilen aracın amaca ulaşılmasını sağlayıp sağlamadığıdır. Anayasa Mahkemesi 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesi kapsamında yürütülen soruşturmalarda, uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlısı olma potansiyeline sahip kişilerin topluma kazandırılmasını sağlamak üzere kamu davasının açılmasının ertelenmesine dair yapılan düzenlemeyle kanun koyucunun uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle ve bu maddelere bağımlılıkla mücadele gibi toplumun tamamını ilgilendiren bir konuda doğrudan cezalandırma yerine belirli bir süre tanıyarak topluma kazandırma yöntemini tercih ettiğini vurgulamıştır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. AYM, E.2015/52, 2016/1, 13/1/2016, § 18). Anayasa Mahkemesi ayrıca doğrudan kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumuna yönelik olmamakla birlikte 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinin şüphelilerin erteleme süresi içinde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığını tespiti imkân tanıyan (3) numaralı fıkrasının son cümlesine ilişkin norm denetimi kapsamında verdiği kararında da bu kuralın hem şüphelinin kendisinin hem de toplumdaki diğer kişilerin maddi ve manevi varlıklarının korunmasına katkıda bulunacağını, dolayısıyla kuralın ulaşmak istenen amacın gerçekleştirilmesi bakımından elverişli olduğunu değerlendirmiştir (AYM, E.2024/56, 2024/166, 24/9/2024, § 27). Söz konusu kararlarda yer verilen değerlendirmeler doğrultusunda kamu davasının açılmasının ertelenmesinin mahkemeye erişim hakkına

yönelik müdahale ile öngörülen amaca ulaşılması açısından elverişli bir araç olduğu söylenebilir.

42. İkinci olarak müdahalenin gerekli olup olmadığı incelenmelidir. Bu bağlamda söz konusu düzenlemeyle kişilerin cezalandırılması yerine öncelikle topluma kazandırılmalarının tercih edilmesi ve erteleme süresi içinde kişiler için öngörülen tedbirler birlikte değerlendirildiğinde 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinde düzenlenen suç açısından öngörülen kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararıyla, suç ve suçlulukla mücadele edilmesine yönelik meşru amaçlar bakımından mahkemeye erişim hakkına yönelik gerçekleştirilen müdahalenin gerekli olmadığı söylenemez.

43. Müdahalenin orantılı olup olmadığı ise bu konuda üçüncü olarak incelenecek husustur. Orantılılık ilkesi bağlamında 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "*5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın*" ibaresine *kamu davası açmak için yeterli şüphenin* de dâhil olup olmadığı, bu karara karşı etkili şekilde itiraz etme imkânı bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir.

44. Anayasa Mahkemesi norm denetimi kapsamında verdiği 16/12/2021 tarihli ve E.2021/70, K.2021/98 sayılı kararında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumuyla, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçundan yürütülen soruşturmalarda Cumhuriyet savcısının soruşturma evresi neticesinde elde ettiği delillerle suçun işlendiği konusunda *yeterli şüphenin* var olduğu sonucuna ulaşması hâlinde dahi iddianamenin düzenlenmesi yerine şüphelinin bağımlısı olduğu maddeden kurtularak hayatına devam edip ailesine ve topluma katkı sağlaması için şüpheli hakkında dava açılmasının ertelendiğini, böylece kişinin denetim süresine ve gerekli görülmesi hâlinde bu süre içinde tedaviye tabi tutulmasına imkân tanındığını değerlendirmiştir. Kararda ayrıca kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumundan bir kez daha yararlanamayan kişi hakkında yürütülen soruşturmada söz konusu suçun işlendiği konusunda yeterli şüpheye ulaşılamaması hâlinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesinin ya da yeterli şüphenin varlığı durumunda açılacak davada kişinin beraat etmesinin de mümkün olduğunu vurgulamıştır (AYM, E.2021/70, K.2021/98, 16/12/2021, §§ 18-19). Anılan karardaki değerlendirmeler ve 5271 sayılı Kanun'un 172. maddesinin (1) numaralı fıkrasının açık hükmü karşısında Cumhuriyet savcısının soruşturma evresi sonunda kamu davasının açılması için *yeterli şüphe* oluşturacak delil elde edememesi hâlinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vereceği kuşkusuzdur.

45. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi 5271 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilen şüphelinin bu karara karşı itiraz kanun yoluna başvurabilmesinin mümkün olduğunu, başka bir ifadeyle söz konusu suçtan dolayı başlatılan soruşturmada kamu davası açılması için yeterli şüpheye ulaşıp ulaşılmadığının denetlenebilir nitelikte olduğunu değerlendirmiştir (AYM, E.2024/56, 2024/166, 24/9/2024, § 30).

46. Somut olayda Başsavcılık ve Hâkimlik tarafından verilen kararlarda, kolluk görevlilerinin düzenlediği tutanağın başvurunun yakalandığı yerde ele geçirilen kâğıt parçaları içindeki maddelerin uyuşturucu olduğuna dair bilirkişi raporunun ve başvurunun kolluk ifadesinin bir bütün olarak dikkate alındığı görülmüştür. Bu bağlamda başvurunun kullanmak için uyuşturucu madde bulundurduğuna ilişkin olarak *yeterli şüphe* bulunduğu dair kanaate varıldığı, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildiği anlaşılmıştır. Bu durumda somut olayda *yeterli şüphe* olduğu konusunda Başsavcılık tarafından ulaşılan

-denetlenebilir nitelikteki- kanaatin ve Hâkimliğin kamu davası açmaya *yeter delil* bulunduğu gerekçesiyle itirazı reddetmesinin keyfi ve temelsiz olmadığı, somut olayın şartlarında mahkemeye erişim hakkına yönelik gerçekleştirilen müdahalenin orantılı olduğu değerlendirilmiştir.

47. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

B. Masumiyet Karanesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

48. Başvurucu; olay öncesinde kendisi hakkında bir ihbar yapılmadığı ya da iletişimin dinlenmesi tedbiri uygulanmadığı hâlde kolluk görevlilerinin düzenledikleri tutanakta "*bizce bilinen bir şahıs olması sebebiyle*" şeklinde ibareye yer verildiğini, bu anlatımın kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararına etki ettiğini, anılan kararın adli sicil kaydına işlendiğini ve memuriyet hayatının engellendiğini, bu nedenlerle masumiyet karanesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

49. Bakanlık görüşünde, kamu davasının açılmasının ertelenmesine dair karar sonucunda oluşan kaydın yargı makamları dışında başkalarına verilemeyeceği, bu nedenle anılan kararın masumiyet karanesine aykırı bir sonuç doğurmayacağı vurgulanmıştır. Diğer yandan, tutanakta yer alan bazı ibarelerin de somut olayın şartları çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu doğrultuda Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında verdiği önceki kararları ile mevzuat hükümlerinin dikkate alınması talep edilmiştir.

50. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında polis ya da astsubay olmak istediğinde hakkında verilen kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı nedeniyle bu haklardan mahrum bırakılacağını ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

51. Başvurucunun iddiaları, masumiyet karanesi kapsamında incelenmiştir.

52. Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karanesinin sağladığı güvencenin iki boyutu bulunmaktadır: Güvencenin ilk boyutu kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) süreçle ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar (*Galip Şahin* [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39). Güvencenin ikinci boyutu ise ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girmekte ve daha sonraki yargılamalarda kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini verecek işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirmektedir (ayrıntılı açıklamalar için bkz. *Galip Şahin*, § 40; *Mustafa Akan* [1. B.], B. No: 2013/2696, 9/9/2015, § 38; *K.Ş.* [2. B.], B. No: 2016/3267, 28/1/2020, §§ 28, 29).

53. Masumiyet karinesinin birinci boyutunun sağladığı güvencelerinden biri de hukuki veya fiili karinelere dayanarak ispat yükü ters çevrilmek suretiyle kişilerin otomatik olarak suçlu sayılmalarının önlenmesidir. Somut olayda başvurunun yakalandığı yerden uzak, Aydın'ın bir ilçesinde ikamet ettiği, başvuru hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı olmadığı dikkate alındığında kamu gücünü kullanan kolluk mensuplarının düzenlediği ilk tutanakta ne anlama geldiği anlaşılamayan özensiz bir dil kullanıldığının belirtilmesi gerekir. Ancak kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının içeriğinde başvurunun suçlu olduğuna dair veya bunu çağrıştıran bir ibare bulunmamaktadır. Başsavcılık soruşturma çerçevesinde elde ettiği deliller doğrultusunda 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesi kapsamında kamu davası açılması için yeterli delil olduğunu tespit etmekle yetinmiştir. Başvurucu, kolluk görevlilerinin düzenlediği ilk tutanakta yer alan ibarelerin sonuca etkili olduğunu ileri sürmüştü de soruşturma kapsamında ele geçirilen maddelerin uyuşturucu madde olduğu yönündeki bilirkişi raporu dosyaya girdikten sonra dosyada yer alan tüm delillerin dikkate alınması suretiyle kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildiği açıktır. Bu kapsamda tutanakta özensiz dil kullanımının başvuru otomatik olarak suçlu hâle getirmediği, tutanağın düzenlenme nedeni ve niteliği de gözönüne alındığında masumiyet karinesinin ihlal edilmediğinin açık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

54. Açıklanan gerekçelerle masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinden BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/4/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının dayandığı hususlar; polis memurlarınca düzenlenen olay tutanağında, ele geçirilen maddenin sarılı şekilde başvuranın yol kenarında durduğu yerin yakınında bulunduğu belirtilmesi, ele geçirilen parçaların uyuşturucu madde olduğuna dair bilirkişi raporu, başvurunun görevlilerce yazılıp okutulmadan baskı altında imzalatıklarını iddia ettiği ve müdafî eşliğinde alınmayan ikrar niteliğindeki ifadesidir. Diğer taraftan başvurunun vücudundan alınan biyolojik örnek üzerinde yapılan incelemede uyuşturucu madde kullanılmasına ilişkin bir bulgu elde edilememiştir. Başvuran C. Savcısının kararına itiraz etmiştir. Başvuranın hiçbir zaman uyuşturucu madde kullanmadığına yönelik itirazı ve ele geçen maddeyi saran kağıt üzerinde parmak izi araştırması yapılması talebi sulh ceza hakimliğince kabul görmemiştir. Mahkememiz çoğunluğunca bu delillerin dikkate alınması neticesinde yeterli şüphe olduğuna yönelik olarak varılan kanaatle mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır. Bu karara aşağıdaki sebeplerle katılamamaktayım.

2. 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinde öngörülen usul kendine özgü bir niteliğe sahiptir. Kanun koyucunun aşamalarda yaptığı değişikliklerden sonra en son yapılan düzenleme ile hakkında yeterli şüphe bulunan bir kişi hakkında bu suç dolayısıyla doğrudan kamu davası açılması artık mümkün değildir. Bu durumda Cumhuriyet savcısının ertelemeye dair kararı ilk bakışta şekli anlamda da olsa uyumsuzluğu sona erdiren bir karardır. Nitekim Cumhuriyet savcısı, kararla birlikte tedaviye hükmedebilmektedir. Ayrıca şüpheliler hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararıyla birlikte bir mahkeme kararı olmaksızın denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak zorundadır. Bu kapsamda 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmeti Kanunu'nun 12/A maddesi bu suç için özel olarak düzenlenmiştir.

3. Diğer taraftan denetimli serbestlik tedbiri sırasında yükümlülüklerinin ısrarla yerine getirilmemesi ya da beş yıllık süre zarfında benzer şekilde aynı suç kapsamında uyuşturucu madde kullanıldığı ya da kullanmak için bulundurulduğu anlaşılar ise soruşturma dosyasındaki deliller kapsamında kamu davasının açılması zorunludur. Bu hâlde iddianamenin iadesi müessesesi de söz konusu değildir. Bu ara süreçte meydana gelebilecek ihmali bir durumda delillerin kaybolma ihtimaline binaen ileride telafisi güç ya da imkânsız sonuçlar doğabilir. Ayrıca sulh ceza hâkimliğinin yeterli şüphe olup olmadığını incelerken soruşturmanın derinleştirilmesini istemesinin önünde bir engel bulunmamaktadır (CMK m. 173/3). Bunun yanında kurulan sistem gereği şüphelinin adil yargılanma hakkının güvencelerinden bir feragatinin olup olmadığına da hiç bakılmamaktadır. Mevzuat Ceza Muhakemesi Kanunu'nun aksine kamu davasının açılmasının ertelenmesi için herhangi bir rıza da aranmadığından itiraz incelemesi sırasında adil yargılanma hakkının asgari gerekliliklerinin sağlanması önem taşımaktadır. Böylesi bir durumda asgari adil yargılama hakkı güvencelerinin sağlanması kamu makamlarının pozitif yükümlülüğü içerisinde yer almaktadır.

4. Uyuşturucu madde kullanılması nedeniyle mevzuatın değerlendirilmesi sonucunda tedavi tedbirine ve ertelemeye dair C. Savcısının kararının şüpheli üzerinde birtakım hukuki ve sosyal sonuçlarının olduğu görülmektedir. Sabıka oluşturmaya dahi bu kararlar ile şahıs toplum nezdinde uyuşturucu kullanan kişi olarak damgalanmaktadır. Öte yandan ister erteleme ve tedavi kararı, isterse bu kararlarla temel olan olgu esas alınsın, söz konusu karar ve olgunun hukuken kabul edilmesi bireyin iş ve özel hayatına olumsuz yansımalarının olabileceğini göstermektedir. Hayatı bakımından böylesi önemli sonuçlar doğuran hukuki işlemler karşısında yargılama alternatifi hakkında kişiye tercihi

sorulmamaktadır. Ayrıca kural ile öngörülen yöntemde maddi olgunun yeterli şüphe nedeni oluşturmadığına dair şüphelinin itirazlarının incelenmesine ilişkin asgari güvenceler de tanınmamaktadır. Kanunda öngörülen sistemde öncelikle C. Savcısının tedavi tedbirine ve ertelemeye karar verilebilmesi için dosyadaki delillerin *yeterli şüphe oluşturması* zorunlu görülmelidir. Tedbir ve erteleme kararına ancak kamu davası açılması şartları oluştuğunda başvurulabilmelidir. Başka deyişle tedbir ve erteleme kararı iddianamenin alternatifi olarak değerlendirilmelidir. Nitekim tedbir kararının gerektirdiği yükümlülöklere uyulmaması durumunda dosyadaki yeterli şüphe nedeniyle kamu davası açılmaktadır.

5. Kanuna göre elde edilen delillerin “yeterli şüphe” oluşturması durumunda kamu davası açılmak zorundadır (CMK m. 170/2). *Delil*, suçla zanlı arasında ilişki kurulmasını sağlayan ispat vasıtasıdır. Kanunda zanlının suç işlediğı konusunda duyulan ciddi şüphenin yargılamayı gerektirdiğı kabul edilmektedir. Şüphenin zanlının lehine veya aleyhine tam olarak giderilmesi ise yargılama sonunda mahkemece giderilecektir. Demokratik hukuk devleti ilkesi (AY m. 2) doğrultusunda Ceza muhakemesinin temel haklara ilişkin güvence işlevi bakımından *yeterli şüphe* kavramının, *mahkumiyet kararı verilmesinin güçlü bir olasılık olduğı* durumu ifade ettiğı kabul edilmelidir. Öte yandan söz konusu şüphe, deliller ile suç kabul edilen maddi olay arasındaki ilişki hakkındadır. Yoksa maddi vakanın hukuken suç oluşturup oluşturmadığı (hukuki niteleme) konusunda duyulan şüphe nedeniyle kamu davası açılmaz. C. Savcısı bu konudaki kişisel şüphesini gidermek zorundadır. C. Savcısının bu konudaki hukuki değerlendirmeyi yanlış veya eksik yaparak suç oluşturmayan bir eylem hakkında kamu davası açması, yetkinin keyfi kullanımına işaret eder.

6. Kanunun 191. maddesi ile CMK’nın anılan hükümleri karşısında C. Savcısının bu tür uyuşmazlıkları belirttiğimiz yönde değerlendirmesine bir engel bulunmamaktadır. Bununla birlikte başvuruya konu olayda başvurunun adli raporunda madde kullandığına dair bulgunun bulunmaması ve şüphelinin kolluktaki ifadenin görevlilerce yazılıp avukatı olmadığından baskı altında imzalandığına ilişkin itirazı karşısında C. Savcısının şüphelinin ifadesine başvurması gerekirdi. Başka deyişle kolluk işlemlerinin adli süzgeçten geçirilmeden otomatik olarak savcılık kararına dönüşmesi, kanunda öngörülen C. Savcısı kararı güvencesini ortadan kaldıracaktır.

7. Öte yandan başvuranın karar aleyhine yaptığı itiraz üzerine sulh ceza hakimi tarafından bu olayda tedbir kararı verilmesi için kanunda aranan şartların ve yeterli şüphenin bulunup bulunmadığı yönünde bir inceleme yapılmalıdır. Kanun koyucu tarafından uyuşmazlığın ceza adaleti sisteminden çıkartılarak tedbir, erteleme kararı ve özel sisteme kayıt ile izleme yöntemiyle çözümlenmesi biçimindeki usulün adil yargılanma hakkının zorunlu asgari güvencelerini bünyesinde taşıması gerekir. Bu güvencelerin C. Savcısına yönelik kısmına değinilmişti. İkinci güvence, C. Savcısı kararının denetimiyle ilgilidir. Kanunda bunun için sulh ceza hakimine itiraz imkanı tanınmıştır. Ancak bu güvencenin asgari etkinliğı sağlaması da gerekir. İtiraz durumunda sulh ceza hakiminin önüne gelen uyuşmazlık, somut olayda yeterli şüphenin bulunup bulunmadığının tespiti hakkındadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi TCK m. 191/1. maddeyle ilgili norm denetimi kararında kuralın teorik düzeyde söz konusu güvenceyi sağladığını değerlendirmiştir.

8. Başvurucu, tedavi tedbirine başlanması için zorunlu olan yeterli şüphenin tespiti amacıyla Cumhuriyet savcısının gereken araştırmayı yapmadığını, delilleri toplamadığını ileri sürmektedir. Bu anlamda özel olarak da uyuşturucu maddelerin kendisine ait olmadığını ısrarla dile getirmekte ve parmak izi incelemesi yapılmasını talep etmektedir. Olayın kabul ediliş şekline ve karara göre başvurunun uyuşturucu madde *bulundurma* kapsamında

hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildiği gör÷lmektedir. Başvurucu hakkındaki test sonucunun negatif çıkması karşısında ifadesinin doğruluğu noktasında şüphe olduğu değerlendirilmelidir. İfadesinin müdafii eşliğinde alınmadığı da gözetildiğinde sulh ceza hâkimliğinin başvuru konusu olayda sadece soyut biçimde “yeter delil” bulunduğunu belirtmekle yetinmesinin ilgili ve yeterli bir inceleme ve gerekçe olarak kabul edilmesi yönündeki çoğunluk kararına katılamamaktayım.

9. Son olarak kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının etkilerine bir bütün olarak bakılması gerektiği, nitekim kişilerin yaşamı sırasında özel hayatını etkileyen mesleğe giriş sınavlarında ceza soruşturmasındaki olguların dikkate alındığı, eksik bir soruşturmanın amaçlanan husustan öteye sonuçlar doğurabilmesinin ve masumiyet karinesinin ihlaline yol açılmasının mümkün olduğu gözetilmelidir. Ayrıca başvuranın kolluk görevlisi olmak istediğini ve artık olamayacağını ileri sürdüğü ve güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması mevzuatı uyarınca artık bunun mümkün olmayacağı gözetildiğinde itiraz kurumunun bu yapısıyla mahkemeye erişim hakkını orantısız sınırladığı sonucuna varılmaktadır. Açıklanan sebeplerle somut olayda adli makamların temel hakkın gerektirdiği özenli inceleme gerekliliğine aykırı karar ve işlemleri nedeniyle başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY

1- Hakkında uyuşturucu kullanmak suçundan soruşturma yapılan başvuru kollukta alınan beyanında olay mahallinde bulunan uyuşturucu maddenin kendisine ait olduğunu kabul etmesine rağmen bu beyanını sonraki aşamalarda inkar etmiştir. Ayrıca soruşturma sırasında ele geçirilen materyaller üzerinde parmak izi araştırması yapılmasını talep ederek 5271 sayılı Kanun'a göre müdafisi olmadan alınan ifadesinin hâkim huzurunda doğrulanmadıkça delil olarak değerlendirilemeyeceğini, ifadesinin alınması sırasında uyuşturucu madde ticareti suçu kapsamında yargılanacağına dair korkutulduğunu, test sonucunun negatif çıktığını belirtip gösterdiği tanıklarında dinlenilmesini talep etmiştir.

2- Hakkında verilen kamu davasının ertelenmesi kararının Yargıtay içtihadına aykırı olarak işin aslını yansıtmayan ve hukuki olmayan delillere dayandığını ileri sürmüştür. Suçu işlediği konusunda yeterli şüphenin olmaması gerektiğini, nitekim üzerinde uyuşturucu madde bulunmadığını, talebine rağmen parmak izi incelemesi de yapılmadığını, söz konusu hususları belirtmesine rağmen gerekçesiz olarak talebinin kabul edilmediğini ifade etmiştir. Somut olayda tanıklarının da dinlenmesi gerektiğini, netice olarak hakkaniyete uygun bir şekilde yapılmayan yargılama neticesinde hakkında dava açılmadan ceza verildiğini ifade ederek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

3- Ayrıca ertelemenin bu suçla ilgili olarak özel olarak düzenlenmesinin her olayda mutlaka uygulanacağı anlamına gelmediğini, kanun maddesinin bu şekilde kullanımının amaca aykırı olarak kötüye kullanım anlamına geldiğini, beş yıllık süreçte -ihtimal vermese de- uyuşturucuyla ilgili bir suçlama olması hâlinde somut delil olmasa bile erteleme kararının mevcut olmasından ötürü kendisi hakkında bu soruşturma kapsamındaki deliller incelenmeden dava açılma yetkisi verildiğini belirtmiştir. Haklara yönelik müdahalenin keyfi olmaması gerektiğini, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının zedelendiğini belirtmiştir.

4- Şüpheli hakkında verilen kamu davasının ertelenmesi kararı TCK.nun 191/2. maddesinde düzenlenmiş olup, kullanmak amacıyla uyuşturucu madde bulunduran kişiler hakkında doğrudan kamu davası açılması yerine denetimli serbestlik tedbirleri uygulanmak suretiyle şüphelilere bir şans daha verilmesi bu süre zarfında da kişinin uyuşturucu kullanma alışkanlıklarının sona erdirilmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda denetimli serbestlik tedbiri uygulanması da bu amacı gerçekleştirmek amacıyla sistemin bir parçası haline getirilmiştir.

5- Diğer taraftan kamu davasının açılmasının ertelenmesi genel olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171/3. maddesinde düzenlenmiş olup belirli şartlara tabi kılınmıştır. Bu şartlar:

"a) Şüphelinin daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezası ile mahkûm olmamış bulunması,

b) Yapılan soruşturmanın, kamu davası açılmasının ertelenmesi halinde şüphelinin suç işlemekten çekineceği kanaatini vermesi,

c) Kamu davası açılmasının ertelenmesinin, şüpheli ve toplum açısından kamu davası açılmasından daha yararlı olması,

d) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı ve Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edilen zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi,”

şeklinde tadadi olarak sayılmıştır.

6- TCK.nun 191/2. maddesinin hükmü gereğince uyuşturucu kullanmak suçu açısından bu şartlar aranmaksızın erteleme kararı verilmesi zorunludur.

7- Verilen bu karar CMK.nın 173. maddesi kapsamında itiraza tabi bir karar olup sulh ceza hakiminin esasa girerek bir inceleme yapması önünde bir engel de bulunmamaktadır.

8- Kamu davasının açılmasının ertelenebilmesi için ön koşul elde kamu davasının açılmasını gerektirecek kadar delil ve yeterli şüphe bulunmasıdır.

9- Yeterli delil bulunmaması halinde verilmesi gereken karar kovuşturma yapılmasına yer olmadığı kararıdır.

10- Erteleme kararı verilebilmesi için dava açmayı gerekli kılacak yeterli şüphenin varlığı ise eldeki delil durumu ve bu delilerin güvenilirliğine bağlıdır.

11- Somut olayımızda ilk anda ele geçirilen uyuşturucunun kendisine ait olduğunu kolluk beyanında kabul eden başvuru sonraki aşamalarda bu beyanından rücu etmiş aynı zamanda soruşturmanın derinleştirilmesi için bazı taleplerde bulunmuştur.

12- Konuya dair itiraz incelemesi yapan sulh ceza hakimliği ise bu taleplere duyarsız kalarak itirazı reddetmiştir. Halbuki başvurunun itiraz aşamasında dile getirdiği hususlar esasa müessir konularda olup yeterli şüphenin varlığını etkileyecek mahiyettedir. Söz gelimi başvurunun yapılan tahlillerinde uyuşturucu tespit edilmemiştir. İkrar mahiyetindeki beyanı kollukta verdiği ifadesinde yer almakta olup müdafî eşliğinde alınmamış, hakim huzurunda da yinelenmemiştir. Ele geçen materyaller üzerinde parmak izi analizi yapılmamış, tanık dinletme isteğine olumlu yanıt da verilmemiştir. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde kamu davasının ertelenmesinin doğal ön şartı olan dava açılmasını gerektirecek yeterli şüphenin varlığı noktasında ciddi şüpheler olup kanun yolu denetiminde de bu hususlar gözardı edildiğinden Anayasanın 36. maddesi kapsamında güvence altına alınan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiğini değerlendirdiğimizden aksi yöndeki çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Basri BAĞCI
Başkanvekili

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, kişisel kullanım amaçlı uyuşturucu madde bulundurma soruşturmasında kamu davasının açılmasının ertelenmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, 30/1/2021 tarihinde Aydın merkezinde kollukça şüphe üzerine durdurulmuş; bitişikteki metruk binada kâğıda sarılı halde 0,85 g bitki materyali ele geçirilmiştir. Savcılık talimatıyla alınan idrar örneği negatif sonuç vermiş; müdafii huzuru olmaksızın alınan hastane ifadesinde başvuru ara sıra uyuşturucu kullandığını ve maddeyi 20 TL karşılığında temin ettiğini beyan etmiştir. İzmir Bölge Kriminal Laboratuvarının 15/3/2021 tarihli raporu, maddenin MDMA-4EN-PINACA içeren sentetik kannabinoid olduğunu ortaya koymuştur. Aydın Cumhuriyet Başsavcılığı, TCK m. 191 kapsamında yeterli şüphe bulunduğu kanaatiyle kamu davasının beş yıl süreyle ertelenmesine; başvurusunun bir yıl denetimli serbestlik ve tedavi tedbiri altına alınmasına karar vermiş, yükümlülüklerle aykırılık hâlinde dava açılacağını ihtar etmiştir.

3. Başvurucu, ifadesinin baskı altında ve müdafii olmaksızın alındığını, polis tutanağındaki “bizce bilinen şahıs” ibaresinin masumiyet karinesine aykırı olduğunu, kâğıdın kendisine ait olmadığını, parmak izi incelemesinin yapılmadığını ve kararın meslekî geleceğini (polis olma hedefi) olumsuz etkileyeceğini ileri sürerek karara itiraz etmiştir. İtiraz reddedilmiş ve başvuru süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Mahkememiz çoğunluğu başvurusun adil yargılanma hakkının ve masumiyet karinesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir. Aşağıda açıklanan sebeplerle çoğunluk kararına iştirak edilmemiştir.

5. Somut olayda başvuru, TCK m. 191 çerçevesinde beş yıl erteleme ve bir yıl denetimli serbestlik-tedavi tedbirine tabi kılınmış; ifadesinin müdafisiz ve baskı altında alındığını, delil taleplerinin reddedildiğini ve tutanakta yer alan “bizce bilinen şahıs” ibaresinin masumiyet karinesini zedelediğini ileri sürmüştür. Ayrıca erteleme kaydının adli sicil nedeniyle meslekî geleceğini olumsuz etkilediğini beyan etmiştir.

6. Erteleme rejimi, yükümlülük ve düzenli kontrol şartları sebebiyle “suç isnadı” niteliği taşımakta olup savcının zorunlu takdiri bireyin mahkemeye erişimini daraltabilmektedir.

7. Alternatif uyumsuzluk çözüm yolları (uzlaşma, tahkim, arabuluculuk) taraf iradesine dayansa da erteleme müessesesinde esas yetki Cumhuriyet savcısına aittir (AYM, E.2006/57, K.2009/123).

8. Anayasa Mahkemesi, şikâyeteye bağlı ve üst sınırı bir yıl hapis cezasını aşmayan suçlarda ertelemeyi Anayasa’ya uygun görmüş (E.2007/14, K.2009/48); ancak TCK m. 191’in rıza aranmaksızın beş yıl erteleme öngören özel rejiminin, yeterli usul güvencesi sağlanmadığında adil yargılanmayı zedeleyebileceğini belirtmiştir (E.2021/70, K.2021/98).

9. Erteleme kararının kolluğa bildirilmesi ve sicile işlenmesi, 7315 sayılı Kanun kapsamındaki güvenlik soruşturmalarında kamu görevine girişte olumsuz sonuç

doğurabilmektedir (Danıştay 12. D., E.2023/117, K.2023/7121). Böylece erteleme, yalnızca yargılamayı durdurmakla kalmayıp denetimli serbestlik, düzenli test ve kayıt etkileriyle temel haklara müdahale potansiyeli taşımaktadır.

10. Bu nedenle sulh ceza hâkimliğinin itiraz incelemesinde yapılması gereken, yalnızca “yeterli şüpheyi” denetlemekle yetinmeyip; şüphelinin ileri sürdüğü delil, savunma ve usul güvencelerini gözeterek işlemin ölçülülüğünü değerlendirmektir. Aksi hâlde otomatik erteleme rejimi, silahların eşitliği, çelişmeli yargılama ve masumiyet karinesini ihlâl ederek Anayasa m. 36’da güvence altına alınan adil yargılanma hakkını zedeleyecektir.

11. Somut olayda sulh ceza hâkimliği, itirazı incelerken başvuruçuyu dinlememiş; müdafisiz alınan beyanı hâkim huzurunda doğrulatmadan delil kabul etmiştir. Uyuşturucu test sonucunun negatif çıkması, parmak izi incelemesi yapılmaması ve tanık dinlenilmemesi hususlarında ileri sürülen savunmalar esasa etkili biçimde tartışılmamıştır. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 148. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “Müdafî hazır bulunmaksızın kollukça alınan ifade, hâkim veya mahkeme huzurunda doğrulanmadıkça hükme esas alınamaz.” hükmü somut gerekçe gösterilmeksizin bertaraf edilmiştir. Başvuruçunun usul güvencelerinden feragat ettiğine dair açık bir irade de ortaya konulamamıştır. Böylece silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri işlevsiz bırakılmıştır.

12. Öte yandan kolluk tutanağında yer alan “bizce bilinen şahıs” ve benzeri ibareler başvuru hakkında daha soruşturma evresinde “suçlu” izlenimi uyandıracak niteliktedir. Bu tarz peşin kabul içeren ifadeler, Anayasa’nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan masumiyet karinesiyle bağdaşmamaktadır. İtiraz merciinin, tutanak dilindeki bu sakınca hakkında hiçbir değerlendirme yapmaması, masumiyet karinesini koruma yükümlülüğü ile bağdaşmamıştır.

13. Sonuç olarak, Cumhuriyet savcısının yeterli şüphe tespiti ile beş yıllık erteleme rejimine geçilmesine rağmen, şüphelinin sürece etkin katılımını sağlayacak dengeleyici güvenceler tanınmamış; savunma delilleri toplanmamış ve masumiyet karinesini zedeleyen tutanak ibaresi denetlenmemiştir. Bu eksiklikler, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin yanı sıra masumiyet karinesini de ihlâl etmiştir.

14. Başvuruçunun, Anayasa’nın 36. ve 38. maddeleri bağlamında korunan adil yargılanma hakkı ihlal edildiği kanaati ile çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyoruz.

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak suçu kapsamında yürütülen soruşturma kapsamında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı ve masumiyet karanesinin ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuruda Mahkememiz çoğunluğunun başvuruçunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine ve Anayasa'nın 36. ve 38. maddesinde güvence altına alınan masumiyet karanesinin ihlal edilmediğine dair iddiasının açıkça dayanaklı yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği şeklindeki kararına katılmamaktayım.

2. Görevde bulunan polis memurlarınca şüphe üzerine başvuruçunun yanına yaklaşılması ve sonrasında yapılan araştırma neticesinde elde edilen delillere yönelik bir kısım işlemler gerçekleştirilmiştir. Akabinde olayda ele geçirilen maddenin kriminal polis raporuna göre sentetik kannabinoidler grubunda yer alan MDMB-4EN-PINACA etken maddesini içerdiği tespit edilmiş olup bunun 12/6/1933 tarihli ve 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun hükümlerine tabi maddelerden olduğu belirtilmiştir.

3. Bunun üzerine Aydın Cumhuriyet Başsavcılığı, olay tarihinde başvuruçunun kullanmak için uyuşturucu madde bulundurduğunun tespit edildiğini belirterek atılı suçu işlediği hususunda kamu davası açmaya yeterli delil bulunduğuna karar vermiştir. Savcılık bu minvalde başvuruçunun hakkında 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar vermiştir. Karara yapılan itiraz da Aydın 1. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından reddedilmiştir.

4. Başvuruçunun müdafisiz şekilde alınan ifadesinin hâkim huzurunda doğrulanmadıkça delil olarak değerlendirilemeyeceğini, ifadesinin alınması sırasında uyuşturucu madde ticareti suçu kapsamında yargılanacağına dair korkutulduğunu, üzerinde uyuşturucu madde bulunmadığından suçu işlediği konusunda yeterli şüphenin olmaması gerektiğini, talebine rağmen parmak izi incelemesi yapılmadığını, tanıklarının da dinlenmesi gerektiğini, netice olarak hakkaniyete uygun bir şekilde yapılmayan yargılama neticesinde hakkında dava açılmadan ceza verildiğini ifade ederek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının adli sicil kaydına işlendiğinden memuriyet hayatının engellendiğini, polis ya da astsubay olmak istediğinde hakkında verilen kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı nedeniyle bu haklardan mahrum bırakılacağını ileri sürmüştür.

5. Bu bağlamda başvuruçunun bireysel başvuruda ileri sürdüğü iki ayrı ihlal iddiasını sırasıyla şu şekilde değerlendirmek gerekir:

6. İlk olarak, mahkemeye erişim hakkı bağlamında, başvuruçunun fiili ile ilgili olarak savcılık tarafından 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararına yapılan itirazın reddi üzerine artık başvuruçunun bu iddiaları ile ilgili olarak uyuşmazlığın esasını mahkemeler önünde inceletmesi imkanı elinden alınmış olmaktadır.

7. Oysa kişi ile ilgili suç isnadının inceletilmesine engel olan bu durum kişinin mahkemeye erişim hakkına bir mşdahalede bulunmaktadış. Her ne kadar uyuşturuğu kullanma suçu bağlamında verilen kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin karar uyuşturuğuyla mşcadele noktasında kişilerin ışlah edilerek yeniden topluma kazandırılması yşnşyle meşru bir amaca dayanıyor ve bu amaç bağlamında somut olayın şzellikleri çerçevesinde elverişli ve gerekli bir mşdahale olarak gşrşlebiliyor ise de şzellikle başvurucunun iddiaları bağlamında dřřřnřldřęřnde bu mşdahalenin şlçşltş olup olmadığının da değerlendirilmesi şnem arz etmektedir.

8. Başvurucu, ihlal iddiası ile ilgili olarak olay yerinde elde edilen uyuşturuğu maddenin kendisine ait olup olmadığı hususunda adil yargılanma hakkının gşvencelerine ayrıntılıklar ileri sşrmşş ve yine adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ve kendisiyle ilgili verilen kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının adli sicil kaydına ışlendiğinden memuriyet hayatının engellendiğini, polis ya da astsubay olmak istediğinde hakkında verilen kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı nedeniyle bu haklardan mahrum bırakılacağını iddia etmektedir. Dolayısıyla burada yapılan itiraz şzerine başvurucunun geleceği açısından şnemli olan bu biğimdeki iddiaların karşılığında kendisine yargısal denetim yolunun açılması şnem arz etmektedir.

9. Zira başvurucu, bu fiilin gerçekteşmesine dair iddiaları mahkeme şnşnde inceleterek hakkında adil yargılanma hakkı gşvencelerinin uygulandığı bir sşreğ sonucunda karar verilmesini talep etmektedir. Belirtmek gerekir ki uyuşturuğu madde kullanımı nedeniyle verilen bir kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı her ne kadar bir mahkumiyet sonucu doğurmuyorsa da kişi şzerinde bir kayıt olarak durmakta ve olumsuz çağrışımlara ve sonuğlara sebebiyet verebilmektedir.

10. şzellikle de kendi belirttiği şzere memuriyet hayatını olumsuz yşnde etkileyeceği şeklindeki kayđı bağlamında dřřřnřldřęřnde mahkemeye erişim hakkına yşnelik mşdahalenin ne derece şlçşsşz bir sınırlama niteliğinde olduğu daha bariz biçimde ortaya çıkmaktadır.

11. Zira 7315 sayılı Gşvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu'nun 4. ve 6. maddesi hşkşmleri gereğince arşiv araştırması ve gşvenlik soruşturması yapılması sşrecinde kişi hakkında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 171. maddesinin beşinci fıkrası kapsamında alınan kamu davasının ertelenmesi kararlarının hem gşvenlik soruşturmasında hem de arşiv araştırmasında dikkate alınacağı şngşrşlmektedir.

12. Bu nedenle gerek somut olayın şzellikleri bağlamında fiilin sşbutu ile ilgili ve gerekse kendisi ile ilgili verilen kovuşturmanın ertelenmesi kararının kendi geleceği ile ilgili doğurabileceği sakıncalar dikkate alındığında somut olay bağlamında başvurucu hakkındaki itirazın reddi şeklindeki karar başvurucunun mahkemeye erişim hakkına şlçşsşz bir mşdahalede bulunmaktadış.

13. Sonuç olarak başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde gşvence altına alınan adil yargılanma hakkı bağlamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle çoğunluğın aksi yşndeki kararına katılmamaktayım.

14. İkinci olarak masumiyet karanesi bağlamında başvuru hakkında kullanılan "...bizce bilinen bir şahıs olması sebebiyle..." ibaresinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu ibare polislerin başvuru hakkında düzenlediği tutanakta yer almakta olup başvuru hakkında karar verilirken bu tutanak da ilgili belgeler arasında yer almaktadır.

15. Bilindiği üzere masumiyet karanesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (bkz.: AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (*Kürşat Eyoğlu*, B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

16. Bu bağlamda adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karanesinin sağladığı güvencenin iki yönü bulunmaktadır. Güvencenin ilk yönü; kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar. Güvencenin bu yönünün kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeye sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunmamasını gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karanesinin ihlali söz konusu olabilir (*Galip Şahin* [1.B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39).

17. Masumiyet karanesinin sağladığı güvencenin ikinci yönü ise ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirir (*Galip Şahin*, § 40).

18. Dolayısıyla masumiyet karanesine ilişkin Mahkememiz yerleşik içtihadında da ortaya konulduğu üzere kişiler hakkında yürütülen kamusal süreçlerde yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından kişinin mahkûmiyet kararı olmaksızın suçlu olarak nitelendirilmemesi ve bunu çağrıştıracak bir dil kullanılmaması gerekmektedir. Başvuru hakkında tutulan resmi tutanakta başvuru ile ilgili kullanılan "...bizce bilinen bir şahıs olması sebebiyle..." şeklindeki ibarenin masumiyet karanesi bağlamında kullanılan dil boyutu ile özensiz olduğunu ifade etmek gerekir. Burada kullanılan ve masumiyet karanesinin sağladığı güvenceyi ortadan kaldıracak nitelikteki özensiz dilin masumiyet karanesi ile bağdaşmadığı açıktır.

19. Yukarıdaki gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle Mahkememiz çoğunluğunun ihlal iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği şeklindeki kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ